

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

462. PLENARNO ZASEDANJE 28. IN 29. APRILA 2010

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o krepitvi evropskega agroživilskega modela (raziskovalno mnenje)

(2011/C 18/01)

Poročevalec: **José María ESPUNY MOYANO**

Soporočevalec: **Carlos TRÍAS PINTO**

Špansko predsedstvo EU je z dopisom z dne 23. julija 2009 in v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosilo za pripravo mnenja o naslednji temi:

Krepitev evropskega agroživilskega modela (raziskovalno mnenje).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. marca 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 462. plenarnem zasedanju 28. in 29. aprila 2010 (seja z dne 28. aprila) s 124 glasovi za, 1 glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Agroživilski model Skupnosti danes

1.1 Skupna kmetijska politika (SKP) ni le prva skupna politika v pravem pomenu besede – ki je dosegla višek z nedavno razširitvijo pristojnosti na podlagi Lizbonske pogodbe – temveč tudi resničen agroživilski model. SKP mora biti zato ključnega strateškega pomena za Evropo ter dejavno vplivati v mednarodnem okviru.

1.2 Skupna kmetijska politika je ohranila svoje cilje od vsega začetka in po vrsti zaporednih reform pogodb, vendar se je skoraj petdeset let prilagajala novim potrebam, povezanim z različnimi dogajanjmi (reforma instrumentov in sistemov upravljanja, proračuni, zahteve družbe in odpiranje za tretje države), kar je privedlo do današnjega trajnostnega agroživilskega modela, ki vedno bolj temelji na povezavi ekonomskih, okoljskih in socialnih vidikov.

1.3 Evropski agroživilski model je v tem procesu na smiseln način izpolnjeval ključne cilje, ki so oskrba prebivalstva z zdravimi in varnimi živili, oblikovanje ekonomskega agroživilskega sistema, ki je vodilen v svetu, ter zagotavljanje raznolike in kakovostne proizvodnje, ki jo potrošniki cenijo.

2. Prednosti in pomanjkljivosti

2.1 Medtem ko je ocena na splošno pozitivna, pa je prav tako jasno, da je treba pri razvoju modela ponovno preučiti možnosti za napredek in izboljšave, med katerimi je treba navesti naslednje:

— potrebo po skupnih instrumentih, sposobnih odzivanja na nihanja cen, ki bi se lahko pojavila v naslednjih letih, da se preprečijo dogodki, podobni tistim iz let 2007 in 2008;

- izboljšanje specifičnih agroživilskih shem – označb porekla, zaščitnih geografskih označb in zajamčenih tradicionalnih posebnosti – tako da se poenostavijo in racionalizirajo pogoji za pridobitev teh označb, zvišajo z njimi povezane tehnične zahteve in okrepi model kot tudi da se jih pravičnejše zaščiti na zunanjih trgih;
- krepitev resnične politike spodbujanja agroživilskih proizvodov Skupnosti, ki prinaša dodano evropsko vrednost bogastvu in raznolikosti naših proizvodov in ki zlasti ustrezno povezuje spodbujanje vrednot Skupnosti s komercialnim razvojem proizvodov;
- doseganje napredka na podlagi strateške vizije agroživilske verige (proizvodnja, predelava in trgovina), da se izboljša preglednost sistema in sprejmejo ukrepi, ki preprečujejo zlorabo dominantnega položaja ali nezakonita dejanja, ki spreminjajo delovanje sistema;
- boljše obveščanje potrošnikov s pomočjo skupnega modela označevanja ter oblikovanje sistema, ki bo v največji meri izkoristil možnosti novih informacijskih tehnologij tako, da bo potrošnik pri svoji izbiri čim bolj obveščen.

3. Soočanje z novimi izzivi

3.1 Evropska unija vstopa v novo fazo s prenovljenimi institucijami in novo pogodbo. Treba se bo soočiti z vrsto novih izzivov ter izvesti korenite spremembe, ki bodo utrdile vodilni položaj Unije ter zlasti omogočile izhod iz sedanje gospodarske in finančne krize.

3.2 V tem okviru ima agroživilski sistem Skupnosti lastne potrebe, ki jih je treba upoštevati v sedanjem procesu razmisleka, uvedenem z namenom oblikovati novo skupno kmetijsko politiko, ki se mora začeti izvajati leta 2013. Nekatere od teh potreb so predstavljene v tem dokumentu in so že bile izrecno navedene v drugih mnenjih EESO ⁽¹⁾.

3.3 EESO želi v tem mnenju izraziti podrobnejše stališče o vrednotah trajnosti agroživilskega modela Skupnosti ter poudariti njihov pomen. Ker gre za edini dolgoročno veljavni model, je treba poskrbeti za njegovo enotno uporabo na trgu Skupnosti ter preprečiti, da bi ga prevzeli samo evropski subjekti, saj je jasno, da je to edini način za zagotovitev njegovega nadaljnjega obstoja.

4. Za varen, uravnotežen in pravičen model

4.1 Evropski agroživilski model nedvomno spada v okvir trajnosti, ki upošteva njegove tri vidike: ekonomskega, okoljskega in socialnega.

4.2 Tako se je v zadnjih letih ter zlasti v okviru zadnje reforme skupne kmetijske politike nadaljevalo vključevanje daljnosežnih zakonskih določb na tako pomembna področja, kot so:

- izboljšanje varnosti in sledljivosti živil;
- načrtovanje ekološke in integrirane pridelave, okolju prijaznejše prakse ter varstvo okolja na splošno;
- uporaba različnih določb v zvezi z dobrim počutjem živali v vseh proizvodnih sektorjih;
- utrditev socialnih določb in določb o varstvu delavcev.

4.3 EESO meni, da je ta model bistvenega pomena za prihodnji obstoj skupne kmetijske politike ter ključen za nadaljnjo konkurenčnost v vedno bolj globaliziranem svetu. Te vrednote, prenesene v pravno ureditev, ter prizadevanja za krepitev raziskav in agroživilske proizvodnje bodo EU omogočili, da se sooči z izzivi v svetu, v katerem se bodo po podatkih FAO potrebe po proizvodnji živil leta 2020 podvojile.

4.4 Za uresničitev tega modela pa so bila in so potrebna precejšnja prizadevanja subjektov v Skupnosti, tako na ravni proizvodnje kot tudi kmetijske predelave. Zato se ne zdi logično, da se pri uporabi modela v praksi ugotavljajo različne pomanjkljivosti, ki lahko ogrozijo njegov obstoj.

4.5 Prva od teh pomanjkljivosti zadeva področje varne oskrbe z živili in izpolnjevanje standardov Skupnosti pri uvozu živil, krme, živali in rastlin. Evropa se je iz lastnih izkušenj naučila, da je treba ohranjati visoko raven varovanja zdravja potrošnikov, živali in rastlin, kar se je odrazilo v uvedbi novih standardov z začetkom veljavnosti Uredbe 178/2002, ki določa načela zakonodaje Skupnosti na področju živil. Vendar pa se je zakonodajalec osredotočil na obveznosti subjektov v Skupnosti in pustil ob strani zahteve glede uvoženih proizvodov.

4.5.1 Dandanes in po podatkih Evropske agencije za varnost hrane ima več kot tretjina opozoril v zvezi z živili, zabeleženih na notranjem trgu, svoj izvor zunaj Evropske unije. EESO želi opozoriti, da mora Evropska unija zagotavljati varnost in zdravje potrošnikov ter jamčiti, da vsi proizvodi, ki so dani na trg, vključno z uvoženimi, izpolnjujejo standarde.

4.6 Druga težava, s katero se srečujejo proizvajalci in industrija Skupnosti, je dejstvo, da to pomanjkanje ravnovesja na trgu Skupnosti ogroža njihovo konkurenčnost nasproti uvoženim proizvodom.

⁽¹⁾ UL C 77, 31.3.2009, str. 81.

4.6.1 Zahteve, ki jih uvaja naš model, bistveno povečujejo proizvodne stroške, pri čemer uvoženi proizvodi nekaterih od teh zahtev ne izpolnjujejo, poleg tega pa v nekaterih primerih uživajo ugodnejšo tarifno obravnavo ⁽²⁾.

4.6.2 V tem okviru in v skladu s poročilom LEI 2008-071 Univerze iz Wageninga bo uvedba novih zahtev, določenih z Direktivo 99/74/ES, v zvezi z dobrim počutjem živali za nastanitve kokoši nesnic, pomenila 8 do 10-odstotno zvišanje stroškov za povprečnega proizvajalca v Skupnosti, ki mora tekmovali z uvoženimi proizvodi iz Brazilije in ZDA, ki ne samo, da ne izpolnjujejo takšnih zahtev v zvezi z dobrim počutjem živali, temveč imajo tudi proizvodne sisteme, katerih standardi daleč zaostajajo za zahtevami, ki jih vsebujejo pravni predpisi Skupnosti (intenzivna proizvodnja, manj omejitev glede uporabe zdravil, brez omejitev glede uporabe gensko spremenjenih organizmov (GSO) v živalski krmi ...).

4.6.3 Podoben učinek povzročajo regulativni stroški. Evropska industrija živalske krme potrebuje nekatere uvožene surovine, saj evropska proizvodnja ni zadostna, vendar pa stroge omejitve, ki jih uvaja zakonodaja Skupnosti na področju GSO, otežujejo uvoz bistvenih proizvodov za živalsko krmo, kot so žita, soja ali oljna semena, s poreklom iz držav, kot sta Brazilija ali Argentina. Te omejitve neposredno vplivajo na evropsko mesno proizvodnjo in industrijo, ki morata prevzeti višje stroške, ki vplivajo na njuno konkurenčnost tako na evropskem trgu kot tudi pri izvozu v tretje države. Vendar EESO ne izraža stališča o primernosti uporabe GSO.

4.6.4 Evropska komisija to sama priznava v poročilu GD AGRI o uporabi predpisov v zvezi z GSO, kjer navaja, da bi lahko politika „nične tolerance“ pomenila izgubo v višini do 200000 milijonov eurov za evropski agroživilski sektor. Poleg tega se domnevna visoka raven varstva evropskih potrošnikov ne izvaja v praksi, saj še naprej uvažamo meso, mleko in druge proizvode, pridobljene iz živali, ki so bile vzrejene z živalsko krmo, ki vsebuje GSO. Zato bi bilo treba ustvariti pogoje za razvoj proizvodnega sektorja, ki bi bolj upošteval pričakovanja potrošnikov.

4.6.5 Podobne težave, kot so bile navedene zgoraj, se pojavljajo na drugih področjih, kjer so regulativni stroški enako pomembni, na primer pri uporabi pesticidov (najvišje vrednosti ostankov in druge okoljske omejitve), na področju zdravja rastlin ali identifikacije živali.

4.7 Nazadnje je zaradi nekaterih političnih pomislekov malo verjetno, da bi se trenutna situacija ohranila na dolgi rok. Dejansko se ne zdi smiselno, da so evropski subjekti diskriminirani na svojem trgu v primerjavi s tretjimi državami.

⁽²⁾ EESO opozarja, da je EU največji svetovni uvoznik agroživilskih proizvodov, ta položaj pa je nastal zaradi preferencialnih tarifnih režimov (SPG, SPG+, Vse razen orožja) za proizvode iz manj razvitih držav in držav v razvoju.

5. Prizadevanja za iskanje rešitev

5.1 EESO meni, da mora Evropska unija poiskati rešitve za izboljšanje uporabe modela Skupnosti na notranjem trgu, ob upoštevanju svobodne konkurence in mednarodnih standardov.

5.2 Rešitev zahteva ukrepanje na različnih področjih, v nekaterih primerih pa lahko pomeni tudi postopno izvajanje; med različnimi možnimi ukrepi želi EESO poudariti naslednje:

— *izboljšanje pogojev dostopa*: nadzor uvoza mora zagotoviti, da so živali in rastline – zlasti tiste, ki bodo del prehranske verige – ki vstopajo v Evropsko unijo, za zdravje varne in da izpolnjujejo evropske standarde. Pomembno je tudi, da se nadzor izvaja na temelju usklajenih postopkov, tako da je pri vseh proizvodih, ne glede na njihovo točko vstopa, zagotovljena enaka stopnja varnosti. Gre za vprašanje vzajemnosti nasproti evropskim subjektom;

— *izboljšanje mednarodne podpore evropskemu modelu*: Evropska unija mora svoj model, temelječ na vrednotah trajnosti, ki jih na svetovni ravni spodbuja sam sistem Združenih narodov, pojasniti in podpreti njegovo sprejetje na mednarodni ravni. Pri prizadevanjih za razširjanje tega modela morajo sodelovati organizacije, kot so STO, FAO in CODEX Alimentarius Mundi, Svetovna organizacija za zdravje živali, ILO, UNCTAD in druge. Na enak način bi bilo treba poiskati najvišjo možno raven uskladitve zakonodaje na mednarodni ravni, da se tako prepreči različna obravnava;

— *okrepitev vzajemnega priznavanja sistemov varovanja zdravja potrošnikov ter dobrega počutja živali s tretjimi državami*: Evropska unija mora v svoje trgovinske sporazume vključiti posebna poglavja v zvezi z vzajemnim priznavanjem zdravstvenega sistema, sistema zdravja rastlin ter sistema živil, tako da se v okviru, ki ga je določila STO, doseže soglasje o ustreznih ravneh varovanja zdravja;

— *izboljšanje mednarodne tehnične pomoči s promocijo pobud*, kot je „Boljše usposabljanje za varnejšo hrano“, s katerimi se prek tehničnega usposabljanja, priprave predpisov in standardov, izmenjave uradnikov itd. podpira tehnično sodelovanje z državami v razvoju, ki izvažajo ali želijo izvažati v Evropo;

— *trgovinske pobude*: EU bi lahko tudi preučila možnost izboljšanja trgovinske in finančne obravnave ali obravnave z vidika razvojnega sodelovanja za tiste države v razvoju, ki usklajujejo svoje sisteme z modelom Skupnosti;

— *boljša priprava zakonodaje*: če se Evropa ne sme zateči k uporabi protekcionističnih ukrepov, ki omejujejo dostop do njenih trgov, ni sprejemljivo, da se njen model uporablja v škodo subjektov v Skupnosti. Poenostavitev zakonodaje je lahko poleg tega zelo koristen instrument za zmanjševanje nepotrebnih upravnih obremenitev.

5.2.1 Del našega modela temelji na tistih „javnih dobrinah“, ki jih državljani in potrošnik vrednotita kot nujne, med katerimi so najpomembnejše: kakovost, ki temelji na poreklu in načinih proizvodnje, varstvo živali, načelo previdnosti in varstvo okolja.

5.2.2 Evropska politika bi morala razviti instrumente, ki preprečujejo selitev dela na druga območja, da se zagotovijo enaki konkurenčni pogoji, kar bi spodbudilo uporabo socialnih in delovnih predpisov ⁽³⁾ o dostojnem delu, ki jih zagovarjamo na notranjem trgu. Evropska unija si mora tudi pri ustreznih mednarodnih organizacijah (zlasti STO) prizadevati, da se med netrgovinske vidike vključijo temeljni socialni in delovni pred-

pis, saj je lahko trgovina svobodna samo takrat, kadar je tudi pravična.

5.2.3 Zato mora zakonodajalec dati prednost vzpostavitvi potrebnega ravnovesja trenutne situacije tako, da sprejme ustrezne pravne ukrepe.

5.3 EESO poziva Evropski parlament, Svet in Komisijo, naj upoštevajo to mnenje, ter spodbuja špansko predsedstvo, naj v zvezi s tem predlaga ukrepe.

V Bruslju, 28. aprila 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽³⁾ Konvencije ILO 87, 98, 105, 111, 135, 182; Deklaracija ILO o temeljnih načelih in pravicah pri delu; Tristranska deklaracija ILO o multinacionalnih podjetjih in socialni politiki; Deklaracija ILO o prisilnem delu; Deklaracija ILO o diskriminaciji; Agenda ILO o dostojnem delu; Deklaracija ILO o delu otrok; Načela OECD o upravljanju podjetij; Smernice OECD za multinacionalna podjetja; Deklaracija ZN za novo tisočletje.